

УДК- 378(045/046)

Юлія БОБРИКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інженерної педагогіки та психології Навчально-наукового професійно-педагогічного інституту Української інженерно-педагогічної академії, м. Бахмут

СУЧАСНІ ТА ІНОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті розглядаються методи активного навчання як способи організації педагогічного процесу, котрі поліпшують якість підготовки майбутніх фахівців. Представлені види та переваги інтерактивних методів, як однієї з форм інноваційного навчання, а також, представлений алгоритм проведення інтерактивного заняття, та викладено особливості проведення його основної частини.

Описано інноваційні методи навчання, які використовуються у системі сучасного освітнього процесу у вищій школі та описано функції навчального процесу, основними серед яких стають виховання, розвивання та самовдосконалення. Визначаються характерні особливості засобів, форм і методів інноваційного навчання, розкривається специфіка їх використання в інтерактивному освітньому середовищі.

Ключові слова: методика викладання, вища школа, спеціаліст, методика навчання, засоби навчання, практика, проектування, застосування, заняття, студент, методи навчання, викладач, актуальність, технології, розвиток, процес, вища школа, інновації, методи навчання, освітні технології, освітній процес, тренінги, ділові ігри, дослідження, інноваційна освіта; інтерактивні методи; навчання.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку суспільства все більше зростає потреба в нестандартно мислячих творчих особистостях. На даний момент, традиційна підготовка фахівців, що орієнтується на формування знань, навичок і вмінь у предметній галузі, все більше відстає від сучасних вимог. Основою сучасної освіти повинні бути не стільки навчальні дисципліни, скільки способи мислення і діяльності студентів. Завданням будь-якого вищого закладу є не лише випуск фахівців, які

отримують підготовку високого рівня, але і включення студентів вже в процесі навчання у розробку принципово нових технологій, їх адаптація до реальних умов виробничого середовища. При цьому, в процесі навчання, важно розвивати у студентів такі здібності, як: творча активність, креативне мислення, вміння оцінювати, раціоналізувати, швидко адаптуватися до мінливим потребам ринку.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімким розвитком інноваційних процесів в сфері освіти. Вимоги до вищої школи сьогодні визначаються ситуацією, в якій знаходиться держава, коли відбуваються глобальні процеси перерозподілу праці. Головне завдання, яке стоїть перед вищою школою - забезпечувати розвиток потенціалу майбутніх спеціалістів. В якості глобальної мети реформування професійної освіти стоїть мета навчити майбутнього фахівця самостійно взаємодіяти з інноваційно-розвинутим світом професійної праці.

Придбання таких навичок багато в чому залежить від змісту і методики навчання майбутніх фахівців.

Тому актуальним є дослідження рівня задоволеності студентів навчальним процесом і методами викладання, а також рівня володіння викладачами інноваційними методами.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Про використання методів навчання у вищій професійній освіті йдеться в працях А. Алексюк, А. Вербицького, В. Лозової, С. Мухіної, Т. Осипова та ін. [1;4; 5; 9;10].

На жаль, у практичній підготовці майбутніх фахівців ще недостатньо використовуються методи активного навчання. Причинами цього є відсутність досвіду у викладачів з методики проведення ділових ігор, використання конкретних професійних ситуацій, а також їх інертність і пасивність у педагогічній праці, навчальне перевантаження, що заважає професійному самовдосконаленню.

Сутність процесу нововведень у технології і методи сучасного

навчання стали об'єктом дослідження як зарубіжних, так і українських учених. Наукові розвідки А. Алексюка, І. Доброскок, В. Коцура, С. Нікітчиної, В. Кременя, В. Ільїна, С. Пролєєва, М. Лисенка, П. Сауха та ін., присвячені загально-теоретичним, науково-практичним проблемам інноваційної парадигми у вищій школі, окремим прогресивним формам і технологіям навчання, досвіду та перспективам їх використання в освітній практиці [1; 3; 7]. Зокрема, автори пов'язують інновації у навчанні з необхідністю: вдосконалення традиційного педпроцесу (модернізація, модифікація, раціоналізація); трансформації існуючого традиційного освітнього процесу, тобто радикальних перетворень та комплексних видозмін. Дослідники проблем педагогічної інноватики – О. Абдалова, О. Ісакова, О. Василенко, І. Галиця і О. Галиця, В. Докучаєва, О. Фатхутдінова та ін. розуміння нового в освітньому процесі співвідносять із такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Світовим трендом у сфері освіти стають відкриті онлайн-курси і медіаосвіта. Автори наголошують на тому, що впровадження нових технологій навчання та досконале оволодіння ними вимагають певної внутрішньої готовності як викладачів, так і здобувачів вищої освіти до серйозних перетворень, що відповідають умовам швидкозмінного інформаційного суспільства.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є формування принципів ефективного ведення занять у Вузї з використанням інтерактивних методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний момент, проблеми інноваційного розвитку освіти у вищій школі досліджуються всі більш активно, про що свідчать різноманітні наукові дослідження в даній сфері [1–7].

У сучасній науковій літературі особливу увагу зосереджено на тому, що інноваційні підходи до навчання студентів повинні бути системними і

охоплювати всі аспекти навчально-виховної роботи при підготовці майбутніх фахівців. Також необхідно переглянути теоретичні і практичні підходи до змісту освіти, професійно-педагогічної підготовки викладачів, розробки нових технологій та методів навчання. Ці питання активно досліджують як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники, такі як Дж. Мартін, Л. Свенсон, В. Лернер, М. Скаткін, В. Беспалько, С. Сластенин, О. Пехота, С. Сисоєва та ін. Але все ж, доцільним є розгляд особливостей та характерних рис інноваційних методів навчання студентів, а також виявлення переваг і перспектив використання різних інноваційних форм навчання.

Основу інноваційних освітніх технологій, які застосовуються в навчальному процесі, повинен становити соціальне замовлення, професійні інтереси майбутніх фахівців, облік індивідуальних, особистісних особливостей студентів [8]. Тому при підготовці фахівців у вищій школі, застосування інноваційних форм і методів необхідно грамотно поєднувати з прагматичним розумінням цілей і завдань навчання і підготовки кадрів. У сучасній психолого-педагогічній літературі зазначається, що інноваційні методи отримують відображення в багатьох технологіях навчання, які спрямовані на розвиток і вдосконалення навчально-виховного процесу і підготовку фахівців до професійної діяльності в різних сферах життя сучасного суспільства [9]. Вони створюють умови для формування і закріплення професійних знань, умінь і навичок у студентів, сприяють розвитку професійних якостей майбутнього фахівця. Використання викладачами інноваційних методів у процесі навчання сприяє подоланню стереотипів у викладанні різних дисциплін, вироблення нових підходів до професійних ситуацій, розвитку творчих, креативних здібностей студентів [10].

В даний час ведеться інтенсивний пошук і впровадження нових форм і методів навчання студентів. У зв'язку з цим, одним із основних завдань, які повинен ставити перед собою сучасний викладач, є наступні:

проведення навчання в інтерактивному режимі; підвищення інтересу студентів до досліджуваної дисципліни; приближення учебного процесу до практики повсякденного життя, а саме: формування навичок комунікації, адаптація до швидких змін умов життя, соціалізація, підвищення психологічної стресостійкості, навчання навичкам врегулювання конфліктів тощо. Таким чином, основне завдання якісно нової освітньої системи зводиться до досягнення стійкого інтересу студентів до досліджуваного предмета, до самоосвіти ще з перших курсів навчання, а також залучення до наукових пошуків. Для цього, необхідно спочатку налаштовувати систему психологічного мислення студентів вміти отримувати знання та освоювати майбутню професію. Студент, як майбутній фахівець, має розуміти, яким чином, отримавши соціальні і професійні навички, він зможе застосувати їх у практичній діяльності. Саме інноваційні методи і технології у викладанні зможуть допомогти вчителю у вирішенні поставлених завдань.

Спочатку, викладання повинно включати в себе два основних компоненти: відправка і отримання інформації. Основною проблемою багатьох викладачів є те, що вони намагаються поширювати знання через призму свого розуміння предмета, орієнтуючись лише на власний досвід і переконання. А при оцінюванні знань, коли студент відповідає своїми словами, а не точними фразами з підручників та лекцій, викладач починає оцінювати відповідь як не відповідний розуміння предмета. Інноваційні методи в викладанні передбачають оцінку творчих підходів до розуміння дисципліни, а також уміння знаходити нестандартні рішення стандартних проблем [11].

Освіта повинна стати цікавим і увлекаючим процесом, який сприяє особистісному і професійно зростанню людини, а не формальною процедурою для отримання атестата.

В контексті «класичного» освіти, викладач є відправником інформації, а

студент – одержувачем. У такому разі часто використовується метод «chalk-and-talk», тобто «крейда-і-розмова». Це популярний метод, який використовувався протягом багатьох десятиліть в якості освітньої стратегії в багатьох навчальних закладах. У таких випадках, режим навчання, як правило, пасивна, а учні грають незначну роль у процесі навчання [3].

Традиційні освітні підходи призвели до невідповідності між тим, що викладається студентам у ВНЗ і тим, що потрібно галузі. Таким чином, багато установ переходять до проблемно-орієнтованого навчання, яке ґрунтується на розв'язанні завдань з допомогою реальних проблем.

Основні методичні інновації пов'язані з застосуванням інтерактивних форм і методів навчання. Впровадження таких форм навчання є одним з найважливіших напрямів удосконалення підготовки студентів у сучасному вузі. Студенти легше вникають, розуміють і запам'ятовують матеріал, який вони вивчали шляхом їх активного залучення в навчальний процес.

В цілому, можна виділити три форми взаємодії викладача і студентів [4]:

1. Пасивні, при яких преподаватель є основною дійовою особою і керуючим ходом заняття, а студенти виступають у ролі пасивних слухачів.

2. Активні, где студенти є активними учасниками, студенти і викладач знаходяться на рівних правах.

3. Інтерактивні – взаємодія студентів відбувається не тільки з викладачем, але і один з одним, активність студентів у процесі навчання домінує.

Мета інтерактивних методів у викладанні полягає у створенні комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою інтелектуальну спроможність і успішність, що робить ефективним сам процес навчання. Іншими словами, інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, в процесі якого происходит как взаємодію між студентом і викладачем, так і між самими студентами.

Завдання, які ставлять перед собою інтерактивні методи навчання [4]: пробудження інтересу у студентів до дисципліни і самоосвіти; формування у студентів власної думки та вміння відстоювати свої позиції; формування соціальних і професійних навичок; ефективне засвоєння викладається матеріалу; самостійний пошук студентами шляхів та варіантів вирішення поставленої задачі, також обґрунтування прийнятого рішення; встановлення активно-взаємодія між студентами, навчання роботи в команді; формування рівня усвідомленої компетентності студента.

Оскільки в освітньому процесі задіяні дві сторони: викладачі, які передають інформацію і студенти, які її отримують, у статті представлена систематизація існуючих проблем з обох сторін, а також запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

З метою проведення дослідження щодо виявлення існуючих проблем в освітньому процесі «очима» студентів, була розроблена анкета «Задоволеність студентів організацією, формами і методами навчання в вузі», в якій взяло участь 228 студентів третього, четвертого і п'ятого курсів (т. к. до третього курсу, студенти більш адаптовані і мають сформовану точку зору про своє майбутнє). А також, для визначення рівня професіоналізму викладачів до педагогічної діяльності, була розроблена анкета «Володіння викладачів інноваційними технологіями і передовими педагогічними формами і методами навчання в вузі». В опитуванні взяло участь 206 викладачів, які працюють у різних наукових напрямках.

Основними проблемами в освітньому процесі більшість студентів бачать незацікавленість викладачів у цікавій та якісному викладі навчального матеріалу, відсутність інноваційних технологій і методів у викладанні.

Також, на питання, чи задоволені студенти методами викладання навчальних дисциплін, велика частина відповіла, що не дуже задоволена. 71% студентів не надто задоволені методами викладання навчальних дисциплін, оскільки майже в 90% випадках, на їх заняттях

використовуються пасивні методи викладання традиційного типу, при тому, що всі респонденти вважають інтерактивні та активні форми взаємодії викладача та студентів найбільш ефективними в навчанні.

Найбільш ефективними видами проведення занять студенти вважають практичні заняття інноваційного типу (диспути, тренінги, ігрові ситуації, розігрування ролей тощо), творчі завдання (самостійне дослідження, есе), метод «круглого столу», тобто інтерактивні методи. При цьому в більшості випадків, як впливає з результатів опитування, використовуються лекції-монологи, або заняття традиційного типу, де студенти грають пасивну роль.

Майже у 80% студентів могло б підвищити інтерес до навчання впровадження нових методів навчання і зацікавленість викладача в їх успіхах.

Від здатності викладача мотивувати студентів до навчання та самостійної роботи, залежить успішність учнів. Більша частина опитаних викладачів оцінила свій рівень здібностей до мотивації студентів до навчання як середній.

На питання, які форми взаємодії викладача і студентів, на Ваш погляд, є найбільш ефективними в навчанні, 95% викладачів відповіли активні та інтерактивні, але при цьому 19,4% з них використовують пасивні методи роботи зі студентами, тобто лекції-монологи і заняття традиційного типу, 66% використовують активні методи і лише 14,6% – інтерактивні. Також, при оцінці викладачів власного рівня володіння інноваційними технологіями і передовими педагогічними методами, більшість відповіли середній або достатній.

Як показують результати дослідження, тільки половина викладачів використовує метод дискусії на своїх заняттях, тільки третина – практичні заняття інноваційного типу (диспути, тренінги, ігрові ситуації, метод «круглого столу» тощо). Менше 10% влаштовує конкурси студентських робіт, ділові та рольові ігри; 3% організує тренінги та майстер-класи.

Головною проблемою такого низького рівня поінформованості про інноваційних методів викладання серед викладачів є те, що вони самі ніде не вчилися цим методам, про що свідчать і відповіді: в 50% вивчення дисципліни психології і педагогіки викладання у вищій школі не вплинуло на викладацьку компетентність, 25, 2% – такої дисципліни не вивчали взагалі.

Більшість (82,5%) викладачів або переймали досвід старших викладачів, які їх навчали, або вивчали додаткову літературу по методам викладання.

В результаті опитування, 100% викладачів виявили свою готовність до використання інноваційних методів в освіті, і 95% з них потребують проходження спеціальних курсів чи семінарів, спрямовані на навчання цим методам.

Отже, слід зробити висновки, що на даний момент, рівень володіння викладачами інноваційними методами в освіті досить низький, що пояснюється слабкою педагогічною підготовкою викладачів або її відсутністю. Також, на низькій мотивації до професійного зростання позначається невисока заробітна плата і незацікавленість студентів у навчанні.

Тим не менш, як показали результати опитування, і студенти, і викладачі готові використовувати інноваційні методи у своїй практиці, що обумовлює систематизацію інтерактивних методів в освіті і опис форм їх використання в практичній діяльності.

Існують різні інтерактивні форми в освіті [6]: – метод «круглого столу»; диспути; мозковий штурм; ділові та рольові ігри; case-study (аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз); тренінги, майстер класи.

В залежності від конкретної ситуації, викладач сам вибирає найбільш зручні форми навчання.

Підносячи навчальний матеріал на інтерактивному занятті, слід дотримуватися певних принципів роботи.

Перший принцип: заняття – це не одноманітна лекція, а спільна робота та взаємодія студентів один з одним і викладачем.

Другий принцип: усі студенти рівні, незалежно від соціального статусу, віку, досвіду, місця роботи і т. д.

Третій принцип: кожен студент має право на власну думку з будь-якого питання.

Четвертий принцип: ні в якому разі не піддавати критиці особистість, піддатися критиці може тільки сама ідея.

П'ятий принцип: все сказане на занятті не є керівництвом до дії, а лише інформацією до роздумів.

Слідуючи цим принципам, і викладач, і студенти отримають максимальний ефект від інтерактивних занять.

Отже, інтерактивне заняття має наступний алгоритм проведення.

Підготовка заняття: викладач підбирає тему, а також ситуацію для заняття; визначає всі терміни, поняття і т. д., які обов'язково повинні бути однаково зрозумілі всіма студентами; підбирає конкретну форму інтерактивного заняття, яка буде найбільш ефективною для роботи з даною темою і в даній групі.

Вступ: повідомлення теми заняття студентам; формування мети заняття.

Основна частина: в залежності від форми інтерактивного заняття формуються особливості його ведення.

Висновки: рефлексія починається з концентрації студентів на емоціях, почуттях, які вони відчували в процесі заняття. Наступний етап рефлексивного аналізу заняття – оцінний. Рефлексія закінчується загальними висновками, які робить викладач.

Особливості проведення основної частини заняття, що базується на методі «круглого столу», полягає в тому, що використання даного методу дозволяє закріпити отримані раніше знання, заповнити відсутню

інформацію, набути вміння вирішувати існуючі проблеми, навчити культури ведення дискусії. Характерною рисою «круглого столу» є поєднання тематичної дискусії з груповою консультацією.

Особливості організації заняття з використанням методу «круглого столу» полягає в тому, що в ході дискусії повинні обговорюється одна-дві проблемних ситуацій по заданій темі; думки і висловлені положення необхідно ілюструються використанням різних наочних матеріалів (наприклад, схеми, діаграми, графіки, аудіо-, відеозаписи); основні виступаючі повинні бути ретельно підготовлені по темі (висловлювати свою думку, доводити й аргументувати, не обмежуючись одними доповідями).

Особливості заняття, заснованого на дискусії, що полягає в колективному обговоренні певного питання, проблеми або зіставленні інформації, ідей, думок, пропозицій і т.д., метою якого є навчання, діагностика, тренінг, перетворення, зміна установок, стимулювання творчості та ін.

В залежності від підготовки студента з запропонованої проблеми, його інформованості і компетентності, а також від ступеня розуміння всіх термінів, визначень і понять, залежить ефективність проведення дискусій.

Чимало важливим є коректність поведінки учасників, а також вміння викладача проводити дискусію.

Дебати – є формою «круглого столу», в основі якого лежить вільне висловлювання, обмін думками за певним тематичним тези. Група студентів ділиться на дві підгрупи. Особливістю дебатів є отриманий результат, в якому повинна бути дана однозначна відповідь на поставлене запитання – так чи ні. Одна підгрупа є прихильниками позитивної відповіді(затверджують), а інша підгрупа – прихильниками негативної відповіді(заперечують). В процесі дебатів учасники наводять приклади, факти, логічно доводять, аргументують, пояснюють, подають різну

інформацію і т.д.

Таким чином, дебати сприяють набуттю вміння формувати і відстоювати власну позицію, зміцнюють ораторські навички і вміння спілкуватися з аудиторією, формують командний дух та лідерські якості, розвивають комунікативну культуру студентів і навички публічного виступу. Не менш важливим є те, що в процесі проведення дебатів формуються дослідницькі навички, поскольку высказанные аргументы требуют доказательств і конкретних прикладів, для пошуку яких необхідна робота з літературою і джерелами інформації. Також, завдяки дебатам, у студентів формуються організаційні навички, вміння слухати і вести записи [5].

Одним з найбільш популярних методів стимулювання творчої активності студентів є метод мозкового штурму, который используется для пошуку нетрадиційних рішень різноманітних завдань. При цьому учасники обговорення висловлюють як можна більшу кількість варіантів рішення. Після чого, відбираються найбільш вдалі рішення, які можуть бути використані на практиці.

Метод мозкового штурму дозволяє сформулювати новаторський підхід до вирішення проблем, отримати максимальну кількість ідей за короткий період часу. Даний метод сприяє творчому розвитку, розслабленню, необмеженій фантазії, і нарешті, самозадоволення від виробництва ідей. Важливим моментом в проведенні мозкового штурму є відсутність будь-якої критики, оскільки критика може негативно позначитися на творчому потенціалі учасника, якого не повинні сковувати ніякі розумові рамки. Результатом проведення мозкового штурму є прийняття якісного рішення по заданій проблемі, шляхом розвитку, комбінації і модифікації як своїх, так і інших ідей.

Ще одна форма інтерактивного навчання – ділова гра, заснована на відтворенні предметного і соціального змісту професійної діяльності. Важливою складовою ділової гри є моделювання систем відносин,

різноманітних умов професійної діяльності, що грає ключову роль у набутті бізнесових навиків та компетенцій студентами ще до початку їх практичної професійної діяльності.

У діловій ігрі кожен учасник вирішує певну задачу у відповідності зі своєю роллю і функціями, а самонавчання учасників відбувається в процесі їх спільної діяльності.

В діловій грі важливим є те, що спілкування, яке відбувається в процесі спільного засвоєння знань, імітує і відтворює спілкування людей в реальному досліджуваній діяльності, що дозволяє набутти вміння і навички співпраці.

За методологією проведення, розрізняють лункові ділові ігри, в якій гра проходить на спеціально організованому полі, правила жорстко визначені, а результати заносяться на бланки; рольові ігри, де у кожного учасника є певне завдання, або роль; групові дискусії, в процесі яких відпрацьовується проведення делових нарад, навички групової роботи; імітаційні делові ігри, які допомагають студентам формувати поведінкові навички у певних умовах.

Майстер-класи – це головний засіб передачі нової ідеї педагогічної системи. Це метод самостійної роботи в невеликих групах, який дозволяє проводити обмін досвідом та думками. Під час проведення майстер-класу створюються умови, що дозволяють всім студентам брати участь в активній діяльності. Ідеєю цього методу є постановка проблемної задачі і розв'язання її через програвання різноманітних ситуацій, при цьому процес пізнання набагато важливіше і цінніше, ніж саме знання. Більш того, форми, методи і технології роботи зі студентами повинні пропонуватися, а не нав'язуватися їм. Форма взаємодії на майстер-класі – співпраця, співтворчість, спільний пошук необхідних рішень, що дозволяє розкривати творчий потенціал як викладача, так і студентів – учасників майстер-класу. Метою даного методу є навчання студентів професійного мови науки (економічної, юридичної, філологічної і т.д.), а також інтелектуальний,

---

професійний та естетичне виховання [10,12].

Аналіз і оцінка розробки. Підводячи підсумки викладеного вище матеріалу, можна відзначити, що інтерактивне обчислення надає можливість вирішувати одночасно кілька завдань, спрямованих на розвиток комунікативних умінь та навичок [5].

Інтерактивні методи допомагають встановлювати емоційні контакти між студентами, розвивають креативність, можливість нестандартно мислити й уміти відстоювати свої інтереси, формують навички роботи в команді, забезпечують високу мотивацію до саморозвитку і самоосвіти, активну життєву позицію, розкриття творчого потенціалу.

Як показує практика, використання інтерактивних методів у навчанні, дозволяє знизити рівень нервової навантаженості учнів, дає можливість переключити увагу студентів на ключові питання і теми занять.

Висновки. Використання інноваційних методів, які включають до себе інтерактивні форми навчання, особливу значущість набуває при підготовці студентів у сучасних умовах потреб ринку.

Переваги інноваційних методів складно переоцінити, так як вони відіграють значну роль у формуванні особистісних якостей майбутнього фахівця. Інноваційні методи допомагають студентам навчитися активних способів отримання нових знань, що дозволяють оволодіти більш високим рівнем соціальної активності, також стимулюють творчі здібності студентів і допомагають наблизити навчання до практики повсякденного життя.

Головною відмінною рисою інтерактивних методів в освіті є те, що навчаються проявляють ініціативу в навчальному процесі, яку стимулює педагог з позиції партнера-помічника. Процес і результат отримання знань набуває особисту значущість для кожного студента, що дозволяє розвинути здібності самостійного вирішення проблеми.

Для ведення інноваційних технологій у викладанні, в першу чергу, необхідно змінити застояні стереотипи і звички проведення лекцій у самих

викладачів, чого не сприяють пасивні методи.

Також, необхідно переорієнтувати традиційний підхід отримання знань на роботу зі студентами, що дозволяє іхактивно залучати до самостійного мислення, розвитку розумових здібностей, умінню аналізувати, робити висновки.

Для успішного впровадження ефективних форм навчання, викладачеві необхідно володіти комплексним набором навичок і знань, заснованих на використанні сучасних інноваційних методів роботи зі студентами.

Використана література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: історія, теорія : [підруч. для студ.] / А.М. Алексюк ; Міжнар. фонд «Відродження». – К. : Либідь, 1998. – 558 с. – (Програма «Трансформація гуманітарної освіти в Україні»).
2. Абдалова В.О. Використання технологій електронного навчання у навчальному процесі / О.В. Абдалова, О.Ю. Ісакова // Дистанц. і віртуал. навчання. – 2014. – № 12. – С. 50–55.
3. Бордовская Н.В. Педагогіка : [навч. посібник] / Н.С. Бордовская, А.А. Реан. – СПб. : Пітер, 2006. – 304 с.
4. Вербицький А.А. Активне навчання у вищій школі: контекстний підхід: метод. посібник / А.А. Вербицький. – М. : Выш. шк., 1991. – 207 с.
5. Виховна робота зі студентською молоддю: [навч. посібник] / Т.Ю. Осипова та ін. ; [за заг. ред. Т.Ю. Осипової] // Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. – Одеса : Фенікс, 2006.
6. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Навч. посібник для вищих навч. закладів / С.С. Вітвицька ; Житомирський держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – К. : Центр навч. літератури, 2003.
7. Гузеєв С.С. Планування результатів освіти і освітня технологія / С.С. Гузеєв. – М. : Народна освіта, 2000.
8. Жуков Р.Н. Основи загальної професійної педагогіки : [навч. посібник]. – М. : Гардарики, 2005.
9. Кругліков С.Н. Ділові ігри та інші методи активізації пізнавальної діяльності / В.Н. Кругліков, Е.В. Платонов, Ю.А. Шаранов. – СПб. : Вид-во П-2, 2006. – 192 с.
10. Лекції з педагогіки вищої школи : [навч. посібник]. / за ред. В.І. Лозової. – Х. : ОВС, 2006. – 496 с.
11. Педагогіка і психологія вищої школи: [навч. посібник] / М.В. Буланова-Топоркова. – Ростов-на-Дону : Фенікс, 2002.

12. Яковенко Т.В. Застосування інтерактивних методів навчання у процесі методичної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей / Т.В. Яковенко // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць [за заг. ред. І.Ф. Прокопенка, В.І. Лозової]. – Харків, 2006. – Вип. 29. – С. 151–156.

Reference

1. Aleksyuk A.M. Pedagogics visa osti in Ukraine: history, theory : ptuc. for stud. / A.M. Aleksyuk ; Mizh – folk. the Foundation "Revival". – K. : Lybid, 1998. – 558 c. – (Programa "Transformation humancare osti in Ukraine").
2. Obdalova O.I. Use of e-learning technologies in educational process / O.I. Abdulov, O.Y. Isakov // Remote. virtual. training. – 2014. – No. 12. – S.50–55.
3. Reflection N.V. Pedagogy : ucheb.aid / N.V. Bordovskaya, A.A. Rean. – SPb. : Peter, 2006. – 304 S.
4. Verbitsky A.A. Active learning in higher school: context approach: method. manual / A.A. Verbitsky. – M. : Higher. wk., 1991. 207.
5. Vekhovna robot from studentskog, Molody: navch. Oleshko for visa, navc. zakladu/ T.Y. Osipova [the investigation]; for zag. edited by T.Y. Osipova // Pvendor. Derg. PED. UN-t im. K. D. Ushinskogo. – Odessa: Feniks, 2006.
6. Wtyczka S.S. Principles pedagogy vido school: Navch. Oleshko for visa, navc. Zakladu / S.S. Wetwiska; Zhitomirsky.. PED. UN-t im. Ivana Franka. – K. : Center of nawc. Iterature, 2003.
7. Goncharenko S. Ukrainian pedagogichni wordlist / S. Goncharenko. – K. : Lybid, 1997. – S. 91.
8. Gusv S.S. Planuvannya resultats osti I OTA technology. Moscow: national education, 2000.
9. Zhukov R.N. Principles zagalna profesine Pedagogika: Navalny Oleshko. – M. : Gardariki, 2005.
10. Kruglikov V.N. Business games and other methods of activization of informative activity / V.N. Kruglikov, V.E. Platonov, Y.A. Sharanov. – SPb. Publ P-2, 2006. – 192 p.
11. Lecz s pedagogy vido school : navch. posb. /edited by V.I. Lozovo. – H. : OVS, 2006. – 496 p.
12. Pedagogics and psychology wiso school: Navch. Oleshko for WUSV / M.V. Bulanova-Toporkova. – Rostov-na-Donu: Feniks, 2002.
13. The sitars V.A. Didaktika: ucheb. a manual for students / V.A. Sitars. – M., 2002. – pp. 240.
14. Yakovenko T.V. Zastosuvannya interaktivnich] navchannya in process metodichno preparation students inzhenerno-pedagogichnij specialties / T.V. Yakovenko // the Pedagogics psychology : ZB. Sciences] / for zag. ed. I.F. Prokopenko, V.I. Lozovo. – H., 2006. – VIP. 29. – S. 151–156.

Юлія Сергеевна Бобрикова

кандидат педагогических наук, доцент кафедры инженерной педагогики и психологии Учебно-научного профессионально-педагогического института Украинской инженерно-педагогической академии, г. Бахмут

**СОВРЕМЕННЫЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ
ПРЕПОДАВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ В
ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ**

Аннотация. В статье рассматриваются методы активного обучения как способа организации педагогического процесса, которые улучшают качество подготовки будущих специалистов. Представлены виды и преимущества интерактивных методов, как одной из форм инновационного обучения, а также представлен алгоритм проведения интерактивного занятия, и изложены особенности проведения его основной части.

Описаны инновационные методы обучения, которые используются в системе современного образовательного процесса в высшей школе и описаны функции учебного процесса, основными среди которых становятся воспитание, развивания и самосовершенствования. Определяются характерные особенности средств, форм и методов инновационного обучения, раскрывается специфика их использования в интерактивном образовательной среде.

Ключевые слова: методика преподавания, высшая школа, специалист, методика обучения, средства обучения, практика, проектирование, применение, занятие, студент, методы обучения, преподаватель, актуальность, технологии, развитие, процесс, высшая школа, инновации, методы обучения, образовательные технологии, образовательный процесс, тренинги, деловые игры, исследования, инновационное образование; интерактивные методы; обучение.

Ylyij S. Bobrikova

PhD, Dotsent The Department of Engineering Pedagogy And Psychology
Ukrainian Engineering And Pedagogical Academy Education-Scientific
Professional-Pedagogical Institute, Bahmut town

**MODERN AND INNOVATIVE METHODS OF TEACHING AND
TRAINING OF SPECIALISTS IN HIGHER SCHOOL**

Abstract. The article discusses methods of active learning as a way of organizing the educational process to improve the quality of training of future specialists. Article presents the types and advantages of interactive methods as a form of innovative learning, and presents an algorithm for interactive sessions, and the singularities of its main part.

Describes innovative training methods that are used in the system of modern educational process in higher education and describe the function of educational process, key among which are education, *razvivaya* and self-improvement. Define the characteristics of the means, forms and methods of innovative learning and the features of their use in interactive educational environment.

Key words: teaching methods, higher education, specialist, teaching methods, learning, practice, design, use, occupation, student, teaching methods, teacher, relevance, technology, development, process, higher education, innovation, teaching methods, educational technologies, educational process, trainings, business games, research, innovative education, interactive methods; training.

Стаття надійшла до редакції 25 листопада 2017 року

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент О.О. Почуєва